

Πληροφορίες: Προβή Θεοφανώ

Αθήνα: 07.07.2017

Αρ. Πρωτ.: 950

ΠΡΟΣ: κ.κ.

-Γ. Παναγόπουλο, Πρόεδρο ΚΑΝΕΠ-Γ.Σ.Ε.Ε., Πρόεδρο Γ.Σ.Ε.Ε.,

-Χ. Γούλα, Διευθυντή ΚΑΝΕΠ-Γ.Σ.Ε.Ε.

Θέμα: «Ετήσια Έκθεση 2016 για την Εκπαίδευση – Επιστημόνσεις επί θεμάτων που αφορούν την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία»

Αξιότιμοι Κύριοι,

Η εκπαίδευση αποτελεί πεδίο αυξημένου ενδιαφέροντος για την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.). Η Ε.Σ.Α.μεΑ. αναγνωρίζει τον πολυδιάστατο ρόλο που διαδραματίζει η εκπαίδευση στη ζωή των ατόμων με αναπηρία ή/και χρόνια πάθηση, ως θεσμικά κατοχυρωμένο δικαίωμα, ως «εργαλείο» για την αντιμετώπιση των πρόσθετων εμποδίων που αντιμετωπίζουν, και ως μέσο για την κατάκτηση άλλων κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων (π.χ. εργασία, ανεξάρτητη διαβίωση κ.α.).

Η Ε.Σ.Α.μεΑ., στο πλαίσιο του «Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας» που υλοποιεί με βασικό σκοπό την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών για την αναπηρία σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης, έχει ορίσει τον τομέα της εκπαίδευσης ως βασική περιοχή έρευνας και παρακολούθησης, αναφορικά με τον βαθμό εκπλήρωσης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία ή/και χρόνια πάθηση.

Στο «Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας», η Ε.Σ.Α.μεΑ. σκοπεύει να επεξεργαστεί μεθοδολογικές προσεγγίσεις, να κατασκευάσει δείκτες, να εκπονήσει μελέτες, καθώς και να συνάψει συνεργασίες με φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εκπαίδευσης, με στόχο την ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών στα πεδία της εκπαιδευτικής έρευνας και της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Με την παρούσα επιστολή η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία επιθυμεί να συγχαρεί το ΚΑΝΕΠ-Γ.Σ.Ε.Ε. για το σημαντικό πόνημα της Ετήσια Έκθεση για την Εκπαίδευση (2016), καθώς και να παράσχει ανατροφοδότηση καταθέτοντας τα δικά της σχόλια και τις προτάσεις, αισιοδοξώντας ότι η παρούσα επιστολή θα αποτελέσει την αρχή μιας γόνιμης επικοινωνίας και αμφίδρομης ανατροφοδότησης.

Η αξία της Έκθεσης έγκειται πρωτίστως στο ότι επιτρέπει την αναγνώριση των παθογενειών αλλά και των θετικών τάσεων, που χαρακτηρίζουν το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην έκθεση παρέχουν μια ρεαλιστική βάση για τη χάραξη εκπαιδευτικών πολιτικών, και προσφέρουν πολύτιμο υλικό τεκμηρίωσης στους κοινωνικούς και συνδικαλιστικούς φορείς για την συγκρότηση προτάσεων και αιτημάτων.

Στοιχεία όπως η επισήμανση του αποσπασματικού χαρακτήρα και της υποβάθμισης της ειδικής αγωγής, της ανάγκης για βελτίωση του θεσμικού πλαισίου και αύξηση της

χρηματοδότησης, η ανάδειξη της ανάγκης να συμπεριληφθεί η “διαφορετικότητα” στον σχεδιασμό, η αποκάλυψη του οικονομικού κόστους που βαρύνει τα νοικοκυριά η κατ’ επίφαση δωρεάν παιδεία, η ανάδειξη της γεωγραφικής διάστασης των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, η σημασία της καθολικής εφαρμογής του θεσμού του ολόημερου σχολείου, παρέχουν σημαντική τεκμηρίωση σε πάγια αιτήματα του αναπηρικού κινήματος της χώρας.

Θετικό σημείο της έκθεσης υπό την οπτική της Ε.Σ.Α.μεΑ. είναι επίσης η ενσωμάτωση του κωδικού «Δίδακτρα για σχολεία παιδιών με ειδικές ανάγκες» στην ανάλυση των ιδιωτικών δαπανών για την εκπαίδευση. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη κατηγορία δαπάνης είναι εκείνη όπου παρατηρείται η μεγαλύτερη μείωση στην προσχολική και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και η δεύτερη μεγαλύτερη μείωση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, γεγονός που προφανώς συνδέεται με τη περαιτέρω φτωχοποίηση του πληθυσμού λόγω των μνημονιακών μέτρων, ωστόσο αποτελεί ένα σημαντικό εύρημα που χρήζει περαιτέρω διερεύνησης.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η αναγνώριση που ενυπάρχει στην έκθεση ότι η εκπαίδευση των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες «δεν αποτελεί μια ιδιαίτερου και διακριτού τύπου εκπαίδευση», αλλά συνιστά «μια βασική παράμετρο... ενός μοναδικού και ενιαίου συστήματος εκπαίδευσης». Πρόκειται για μια προσέγγιση που ενστερνίζεται το αναπηρικό κίνημα, γεγονός που δημιουργεί αισιοδοξία για τη δυνατότητα ουσιαστικής συνεργασίας μεταξύ της Ε.Σ.Α.μεΑ. και του ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ, για την πραγμάτωση των κοινών μας θέσεων.

Στο πλαίσιο αυτό θα θέλαμε να προχωρήσουμε σε ορισμένες ειδικές αναφορές σχετικά με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην έκθεση και να επισημαίνουμε την ανάγκη για περισσότερα και αναλυτικότερα εθνικά στατιστικά δεδομένα για την ειδική αγωγή και εκπαίδευση και για τους μαθητές με αναπηρία ή/και χρόνια πάθηση.

Τα δεδομένα που παρέχει η έκθεση σχετικά με την ειδική αγωγή και εκπαίδευση περιορίζονται στα τμήματα ένταξης¹ της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που λειτουργούν εντός δημόσιων σχολικών μονάδων γενικής εκπαίδευσης. Δεν παρέχονται δηλαδή στοιχεία για τις λοιπές δομές της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης², και τις λοιπές βαθμίδες της εκπαίδευσης, γεγονός που καθιστά δύσκολο να σχηματιστεί μια ολοκληρωμένη εικόνα για τη φοίτηση των παιδιών με αναπηρία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Οι παρεχόμενες πληροφορίες για τα Τμήματα Ένταξης, δεν επαρκούν ώστε να συγκροτήσουν μια ολοκληρωμένη εικόνα για τη λειτουργία τους, καθώς δεν υπάρχουν ξεχωριστά στοιχεία για τις εισροές και εκροές των τμημάτων ένταξης. Τα εν λόγω στοιχεία, θα μπορούσαν ενδεχομένως να διαφωτίσουν και άλλα ενδιαφέροντα στην έκθεση ευρήματα, όπως η σημαντική αύξηση κατά την περίοδο 2002-2014 των μαθητών/τριών που φοιτούν σε Τμήματα Ένταξης, και οι επίσης σημαντικές διαφοροποιήσεις του ποσοστού των μαθητών/τριών που φοιτούν σε Τμήματα Ένταξης μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων.

Εντούτοις, όπως ορθώς αναφέρεται στην Έκθεση, υπάρχει η ανάγκη υιοθέτησης κριτηρίων ποιότητας τόσο για τις εισροές όσο και τις εκροές του εκπαιδευτικού συστήματος. Ειδικότερα σε ότι αφορά την εκπαίδευση των μαθητών/τριων με αναπηρία, η

¹ Στο σημείο αυτό κρίνουμε σκόπιμο να αναφέρουμε ότι οι χρησιμοποιούμενοι στην Έκθεση όροι «ειδικές τάξεις» και «μαθητές με ειδικές ανάγκες» δημιουργούν σύγχυση ως προς την κατανόηση του περιεχομένου τους – π.χ. αναφέρονται και σε μαθητές/τριες με αναπηρία και σε μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, όπως αυτές ορίζονται στον ν. 3699/2008; Θα προτεινάμε την αντικατάστασή τους από τους όρους «Τμήματα Ένταξης» και «μαθητές/τριες με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» σύμφωνα και με την ισχύουσα νομοθεσία.

² Δηλ. για α) τις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ), β) τις εκπαιδευτικές δομές (τμήματα, σχολεία) που υπάγονται στο ΥΠ.Π.Ε.Θ. αλλά λειτουργούν στο πλαίσιο δομών που υπάγονται σε άλλα υπουργεία (π.χ. Υπουργείο Υγείας), γ) τη διδασκαλία στο σπίτι.

διαθεσιμότητα (availability), η αποδοχή (acceptability), η προσαρμοστικότητα (adaptability) και η προσβασιμότητα (accessibility) των εκπαιδευτικών περιβαλλόντων και του εκπαιδευτικού υλικού, συνιστούν βασικά χαρακτηριστικά για την ποιοτική αποτίμηση των εισροών. Η ενεργός συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών στη ζωή της σχολικής κοινότητας, η άρση στερεοτυπικών αντιλήψεων, η ανάδειξη της ποικιλομορφίας του μαθητικού πληθυσμού σε ισχυρό σημείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αποτελούν ορισμένους δείκτες των ποιοτικών αποτελεσμάτων της εκπαίδευσης.

Τέλος, θα θέλαμε να καταθέσουμε ορισμένες προτάσεις για περαιτέρω διερεύνηση θεμάτων που σχετίζονται με την ειδική αγωγή και εκπαίδευση:

- Η συμπερίληψη των υποστηρικτών δομών και υπηρεσιών της ειδικής εκπαίδευσης, όπως τα Κέντρα Διάγνωσης και Διαφοροδιάγνωσης και Υποστήριξης (ΚΕΔΔΥ) στο πεδίο της μελέτης σας, καθώς οι εν λόγω δομές κατέχουν αναπόσπαστο και ουσιαστικό ρόλο στο πλαίσιο της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης.
- Η διερεύνηση της ένταξης της διάστασης της αναπηρίας/χρόνιας πάθησης στη μεταδευτεροβάθμια, τριτοβάθμια και στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς τα χαμηλότερα ποσοστά ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης³ και τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας⁴ των ατόμων με αναπηρία, καταδεικνύουν την ανάγκη να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασής τους και σε αυτές τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.
- Η διερεύνηση του βαθμού ένταξης των εκπαιδευτικών με αναπηρία ή/και χρόνια πάθηση στο εκπαιδευτικό σύστημα δεδομένου ότι αποτελεί δείκτη επίτευξης του νέου μοντέλου «σχολείο για όλους».

Γνωρίζουμε την ανεπάρκεια των υφιστάμενων στατιστικών δεδομένων για την ειδική αγωγή και εκπαίδευση, γεγονός που θέτει εξ αρχής ανυπέρβλητους περιορισμούς στη δυνατότητα αποτύπωσης μιας ολοκληρωμένης εικόνας του εκπαιδευτικού συστήματος υπό την οπτική της ισότιμης πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία. Υποβάλουμε ωστόσο τις παραπάνω επισημάνσεις ως ανατροφοδότηση στο πολύτιμο έργο σας, και αισιοδοξούμε ότι το κοινό μας ενδιαφέρον για την προάσπιση του κοινωνικού αγαθού της εκπαίδευσης και τη δημιουργία ενός ποιοτικού σχολείου για όλους, μπορεί να αποτελέσει τη βάση για κοινές δράσεις και πρωτοβουλίες.

³ Το 17,2% των ατόμων με αναπηρία ηλικίας 30-39 ετών έχει ολοκληρώσει σπουδές τριτοβάθμιου επιπέδου, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους συνομήλικούς τους χωρίς αναπηρία είναι 34,5% (ANED, 2015, European Semester 2015/2016 country fiche on disability).

⁴ Τα ποσοστά ανεργίας ανέρχονται στο 34,9% για τις γυναίκες με αναπηρία και στο 42,2% για τους άνδρες με αναπηρία έναντι 31,2% και 26,8% για τις γυναίκες και τους άντρες χωρίς αναπηρία αντίστοιχα (ANED, 2015, European Semester 2015/2016 country fiche on disability).

Αξιότιμοι Κύριοι,

Στην Έκθεση επισημαίνεται ότι ο μόνος δίκαιος τρόπος διαχείρισης των ανισοτήτων είναι η άνιση αντιμετώπισή τους. Απαραίτητη προϋπόθεση για να καταστεί αυτό δυνατό είναι η αναγνώρισή τους – και εδώ ο ρόλος της Έκθεσης για την Εκπαίδευση είναι πολύ σημαντικός. Η Ε.Σ.Α.μεΑ. εκφράζει την πεποίθησή της για την ουσιαστική συμβολή του ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ καθώς και τη διαθεσιμότητά της για συνεργασία των δύο φορέων.

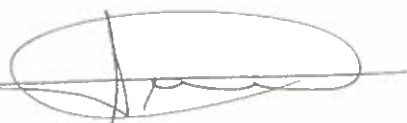
Με εκτίμηση

Ο Πρόεδρος

Ο Γεν. Γραμματέας

Ι. Βαρδακαστάνης

Ι. Λυμβαίος